

2. Жеревчук І.М. Творча активність як компонент фахової підготовки майбутнього вчителя музики / Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей: зб. матеріалів VI мистецько-педагогічних читань пам'яті професора О.П. Рудницької. — Чернівці: Зелена Буковина, 2010 — 348 с.
3. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії : Навчальний посібник для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навчальних закладів. — К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. — 302 с.
4. Зязюн І.А. Філософія педагогічної дії: монографія / І.А. Зязюн. — Київ-Черкаси: В-во ЧНУ, 2008. — 605 с.
5. Методика проектного навчання на уроках обслуговуючої праці в 5 класі / Т. Кравченко, О. Коберник. — К.: Шк. Світ, 2006. — 200с.
6. Овечко О.В., Подоляк В.О. Педагогічні умови вивчення варіативного модуля «Технологія бісерного плетіння на дротяній основі» у старших класах/ Актуальні проблеми математики, фізики і технологічної освіти: Збірник наукових праць. — Випуск 8. — Вінниця: ФОП: «Данилюк В.Г.», 2011 — 788 с.
7. Оршанський Л.В. Художньо-трудова підготовка майбутніх учителів трудового навчання: [монографія] / Леонід Володимирович Оршанський. — Дрогобич: Швидко Друк, 2008. — 278 с.
8. Отич О.М. Історичний досвід використання мистецтва у розвитку педагогічної майстерності вчителя / Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей: зб. Матеріалів VI мистецько-педагогічних читань пам'яті професора О.П. Рудницької. — Чернівці: Зелена Буковина, 2010 — 348 с.
9. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання. Педагогічна антропологія. Том перший. Передмова // Твори : в 6 т. / К.Д. Ушинський. — К. : Рад. шк., 1952. — Т. 4. — 352 с.

У статті розглядається проблема необхідності ґрунтовної художньо-графічної підготовки майбутніх учителів технологій. Досліджується історичний досвід використання мистецтва у розвитку педагогічної майстерності вчителя. Окреслюються нові підходи щодо фахової підготовки майбутнього вчителя технологій. Подано результати експериментальної перевірки застосування засобів інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутнього вчителя технологій у процесі науково-дослідної роботи.

Ключові слова: художньо-графічна підготовка, мистецтво, вчитель технологій, інформаційно-комунікаційні технології.

В статье рассматривается проблема необходимости основательной художественно-графической подготовки будущего учителя технологий. Исследуется исторический опыт использования искусства в развитии педагогического мастерства учителя. Очертываются новые подходы к профессиональной подготовке будущего учителя технологий. Представлены результаты экспериментальной проверки использования информационно-коммуникационных технологий в подготовке будущего учителя технологий в ходе научно-исследовательской работы.

Ключевые слова: художественно-графическая подготовка, искусство, учитель технологий, информационно-коммуникационные технологии.

The article deals with the necessity of the well-grounded art-graphic training of a future teacher of technology. The historical experience of the art usage in the development of the pedagogical skills of the teacher is examined. The new approaches to the training of a future technology teacher are described. There are the results of the experimental verification of the Information and Communications Technology usage in the training of a future technology teacher in the course of the scientific and research work.

Key words: art-graphic training, art, a teacher of technology, Information and Communications Technologies.

УДК 378.147.111

Л.П. Василевська-Скупа
м. Вінниця, Україна

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

Постановка проблеми. Перетворення які відбуваються в сучасному українському суспільстві вимагають необхідність переоцінки та переосмислення змісту підготовки майбутніх педагогів, зокрема вчителів, які презентують освітню галузь «Мистецтво». Постає реальна можливість виявити себе справжнім творцем навчально-виховного процесу, виразити свій духовний, індивідуальний потенціал в процесі виконання соціокультурної місії транслятора

вітчизняного культурного потенціалу підростаючому поколінню і на цій основі розвивати національну культуру особистості.

Такий інтерес до культурного виховання не є випадковим, адже в часи економічної нестабільності, знецінення моралі і сумління, широкого потоку інформації (у тому числі й небажаної), комерційного спрямування мислення і пріоритетів виникає небезпека культурного виснаження нації, бездуховності і втрати ідеалу культурної людини.

Актуальність проблеми. Одним із найбільш ефективних засобів реалізації цього завдання, який набуває особливої актуалізації в умовах кризи виховання і релятивізації суспільних цінностей у нашій країні, а також повністю узгоджується з науково-мистецькою парадигмою освіти, є українське народне мистецтво. Адже в ньому втілено найвищі цінності й найвартісніші ідеї українського народу, найяскравіше відображено і найкраще збережено традиційний виховний ідеал, представлений у високохудожній образній формі, доступній для сприйняття і розуміння навіть спеціально не підготовленим слухачам та глядачам, внаслідок чого він природно сприймається сучасною молоддю [7, с. 491].

Аналіз попередніх досліджень. Проблемі виховання особистості засобами народного мистецтва присвячено наукові праці як класиків педагогіки (Я. Коменського, К. Ушинського, О. Духновича, С. Русової, З. Кодая, В. Верховинця, В. Сухомлинського, Д. Кабалевського), так і вітчизняних науковців (Г. Касяновича, Л. Масол, О. Олексюк, В. Орлова, О. Отич, О. Рудницької, Г. Падалки, Л. Хлебнікової, О. Щолокової та ін).

Мета статті полягає у висвітленні культуротворчого аспекту мистецької освіти, обґрунтуванні її проблем та перспектив для розвитку національної культури особистості.

Виклад основного матеріалу. Серед усіх засобів, котрі формують професійні якості майбутніх учителів музичного мистецтва, народному мистецтву належить особливе місце, адже кожен студент є сином свого народу і має репрезентувати собою певну національну культуру.

Відомо, що твори народного мистецтва містять в собі архетипи, генетичні коди, які визначають сутність і зміст національного світогляду, національного характеру і ментальності народу.

Під час ознайомлення студентів із творами народного мистецтва спрацьовує психологічний механізм ідентифікації їх з національним виховним ідеалом, втіленим у мистецькому творі, що сприятиме формуванню свідомості, самосвідомості та національної культури.

Водночас культурно — виховна місія мистецтва спрямована на розширення кола спілкування й духовних обривів кожної людини, доповнення її реальним спілкуванням з героями художніх творів, через них — з видатними майстрами та їхніми сучасниками, а також на осягнення культурного сенсу різних епох, творчості народів і окремої особистості. Здійснення цієї місії мистецтва, проте, можливе лише у разі, якщо художній твір сприймається адекватно, з розумінням його змістовно — виразової сутності.

Національна культура — основне джерело становлення митця. Прагнення охопити напрямки всесвітньої мистецької цивілізації без міцної опори на національну художню основу містить в собі небезпеку поверховості у сприйнятті і творенні художніх образів, мозаїчності, відсутності широти погляду на життя, зрідненості засобів художньої виразності. З історії розвитку мистецької освіти відомо, що яких би художніх методів чи стильових напрямів не дотримувався митець, сила його таланту, глибина художнього пізнання світу прямо і безпосередньо залежить від національного коріння художнього пізнання світу прямо і безпосередньо залежить від національного коріння художнього дару і творчих здібностей [8, с. 61].

Оскільки індивідуальність педагога є найвищим виявом його педагогічної майстерності, зазначає О. Отич, то, природно, останнє також матиме національну спрямованість, що виявлятиметься в національному забарвленні індивідуального стилю його педагогічної діяльності, її орієнтації на національні цінності, підпорядкуванні її національним інтересам, в особливостях її мотивації, її національному змісті, наданні переваги формам навчальної та

виховної роботи, найбільш відповідним етнокультурним особливостям свого народу тощо [7, с. 492].

Історія переконує — найдосконаліше музичне мистецтво формувалося у найкращих навчальних закладах, зокрема Києво-Могилянській академії. Музика тут вважалася найважливішою навчальною дисципліною як для професійної підготовки фахівців різноманітної спеціалізації, так і для розвитку творчих здібностей, талантів, патріотизму вихованців. Невипадково із стін академії вийшли видатні державні мужі і політики, вчені, філософи і письменники, релігійні та мистецькі діячі.

В XIX столітті в приватних гімназіях викладання музики було обов'язковим: хоровий спів, фортепіано, іноді скрипка — з першого класу, гармонія і теорія музики в старших класах. Кращі професори керували цим навчанням».

Отже, музичному вихованню в дореволюційний час в навчальних закладах приділялась серйозна увага, і випускники гімназій виходили в життя, опанувавши знання і навички в галузі музичної культури, музична мова була для них не чужою, а зрозумілою і улюбленою. Не є дискусійними питання, що саме величезна духовна робота через музику, спів, поезію, народну творчість оберігала і розвивала протягом багатьох віків ідентичність українства, яке перебувало під гнітом іноземних держав, формуючи його прагнення до самоствердження власного «Я». Музична і пісенна культура була домінантою у вихованні національної свідомості. Це характеризувало всю загальноукраїнську дійсність упродовж XX ст., незважаючи на суттєві відмінності політичного, історичного розвитку багатьох українських земель.

Сьогодні, коли відбувається нове становлення Української держави, відродження і розвиток національної культури є особливо актуальним. Особливою гостротою постає проблема збереження особистістю етнічної та соціокультурної ідентичності, що виступають найважливішими характеристиками людини як представника певного народу і мають виключне значення для становлення й збереження національної індивідуальності самого цього народу та його унікальної культури [6, с. 341].

Ситуація в Україні складається, на жаль, така, що освіта не лише не спроможна задовольняти потреби музичного виховання на основі української духовності для багатомільйонної маси дітей, але стає дедалі важче оберігати національно-мистецькі надбання. Нинішній школі бракує музичної освіти, хорового і вокального співу, художньої творчості. Проте творчість замінюється пасивним слуханням, спогляданням, вилучається з процесу активна художня дія щодо самоствердження. Кількість уроків, де учні займаються музикою, співають в українській школі незрівнянно менша, ніж, скажімо, у США, Японії, європейських країнах. Музичне виховання є саме тією ділянкою освітньої політики, де твориться духовність. Духовна діяльність, як говорив В. Сухомлинський, це активні зусилля особистості для того, щоб моральні багатства суспільства — наші політичні, моральні, естетичні ідеї, погляди, переконання, ідеали — стали багатствами особистості, внутрішніми цінностями людини, нормами і правилами її поведінки. Духовна діяльність — це творча праця.

На формування національно-культурної ідентичності українського народу визначальна роль належить народній пісні, яка, відповідаючи красі української природи та високим естетичним властивостям українського народу, завжди мала і має великий вплив на формування його вдачі.

В народній пісні виявляється сама душа народних мас...., вона впливає на емоції людини безпосередньо, тим часом, коли всі інші види мистецтв діють на почування посередньо через думки і уявлення» [1, с. 119-120]. Через народну пісню «душа безпосередньо розмовляє з душею», і тим самим вона підтримує «свідомість національної єдності українського народу, любов до Батьківщини і пошану до себе» [1, с. 120]. Тому в народній пісні, на думку Г. Ващенко, найяскравіше відбивається національний ідеал людини, на який має орієнтуватися у своїй навчально-виховній роботі майбутній вчитель музичного мистецтва.

У народній пісні закладені емоційно-змістовні коди, які, розвиваючись і збагачуючись упродовж історії, утворили «національний музичний генотип» як сукупність спадкових

музичних структур і засобів, що поколіннями передавалися в народі, формуючи його неповторну ментальність і національний характер [7, с. 494].

Залучаючись до культури свого народу через пісню, танець, декоративно-ужиткове мистецтво тощо, людина від колиски засвоює «ірраціональну» інформацію, закладену в мелодико-інтонаційних зворотах та ритмо-синтаксичних формулах, рухах і жестах, кольорах та орнаментах, національній стилістиці художньої мови різновидів мистецтв, які у концентрованому вигляді містять національний духовний досвід і є художніми виразниками національної сутності та ідеалів даного народу. Ця отримана інформація у стислому, ущільненому вигляді кодується у мозку в особливих системах нейронів, відкладається у довготривалій пам'яті людини, а потім постійно відтворюється упродовж її життя» [5, с. 16].

Пісня впливаючи на емоційно-почуттєву сферу людини, викликає емпатійне переживання її художнього образу. Разом з тим, відбувається процес «внутрішнього інтонування», тобто рефлексивного, неусвідомленого спів інтонування слухача з твором, що звучить. Даний процес з погляду психологічного механізму отримав назву перцептивної вокалізації, що є посиленою (і водночас спрощеною) формою моторного компонента сприймання: звучання музики стимулює м'язову «вокальну» реакцію слухача і певною мірою відбивається в ній. Перцептивна вокалізація є невід'ємною складовою процесу музичної перцепції як такого. Водночас, слід зазначити, що співтворча активність найбільшою мірою виявляється у процесі сприймання слухачем саме пісенних (вокально-хорових) творів, оскільки рефлексорному м'язовому відтворенню найлегше піддається вокальна мелодія [7, с. 495].

Звідси випливає висновок про визначальну характеристику співу як наймасовішого і найдемократичнішого виду музичного мистецтва, у якому найбільшою мірою потребується і досягається співтворчість. Тому спів виступає основою системи музично-естетичного та національного виховання особистості, її художньо-творчого розвитку та формування ідеалів. Зрозуміло, що інтерес до музики починається зі співу, а любов до пісні найкраще виявляється і виховується під час її виконання (О. Костюк).

Спостерігаючи за етапами сприймання народної пісні, слід зазначити, що слухач знаходиться під неусвідомленим емоційним впливом в результаті її прослуховування. Це так звана «дія — афект» (Л. Виготський). Наступні етапи сприймання характеризуються актуалізацією не лише емоційної, але й інтелектуальної сфери особистості, вироблення в неї оцінно-ціннісного ставлення до народної пісні. Особливістю музичної перцепції є те, що слухач мимовільно ідентифікує себе з героями народної пісні (у психології цей процес називається «емоційна децентрація») [7, с. 496]. Таким чином, студент-музикант, вивчаючи та виконуючи народну пісню, непомітно для себе виховує власну національну культуру, адже пісня торкається найпотаємніших струн його душі й справляє сильний емоційний вплив, збуджуючи яскраві емоційні переживання та естетичні почуття.

Стає очевидним, що проблема культуротворення особистості засобами мистецтва є вельми широкою й актуальною. Її коріння слід шукати в традиціях, в філософії, в творах мистецтва, в народній пісні. Вона тісно пов'язана з сучасними соціальними і культурними конфліктами, а також надіями на краще майбутнє і з перспективою удосконалення світу й людини. Над її вирішенням необхідно замислитись, спостерігаючи досвід впровадження мистецької освіти в зарубіжжі та його позитивні результати.

Висновок. Таким чином, в епіцентрі вітчизняної освітньої політики має бути така система виховання, яка б відроджувала національну культуру, запобігала б соціальній дезадаптації особистості, збагачувала б соціокультурне середовище, гуманізувала б педагогіку й академічну науку, виховувала б почуття особистої і державної гідності. У цьому вічно важливому для суспільства процесі музика й мистецтво завжди зберігатимуть свою актуальність.

Література:

1. Ващенко Г. Виховний ідеал; Підручник для виховників. Учителів і українських родин. — Брюссель; Вид-во Центральної Управи Співки Української Молоді. 1976.- С.191
2. Горбенко С.С. Історія гуманізації музичної освіти. — Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2007. — 348 с. 102.
3. Коджаспирова Г.М. Педагогическая антропология.- М.: Гардарики, 2005. — 287 с.С.38.
4. Науменко Г.М. Фольклорная азбука. — М: Академия, 1996. — 96. — с. С.16.
5. Мистецтво у розвитку особистості: Монографія / За ред., передмова та післямова Н.Г.Ничкало. — Чернівці: Зелена Буковина, 2006. — 224с.
6. Отич О.М. Мистецтво у розвитку індивідуальності педагога: історичний і методологічний аспекти: монографія /О.М.Отич/ за наук.ред. І.А.Зязюна. — Чернівці: Зелена Буковина, 2008. — 440с.
7. Отич О.М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний і методичний аспекти: Монографія О.М. Отич; за наук. Ред.І.А.Зязюна. — Чернівці: Зелена Буковина, 2009. — 752с.
8. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мисецьких дисциплін). — К.; Освіта України, 2008. — 274с.
9. Побережна Л.Л. Розвиток естетичної культури студентів музично-педпгогічних факультетів засобами української музики. Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Л.Л. Побережна; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. — К., 2001. — 19 с.

У статті розглядається питання впливу вітчизняного мистецтва на розвиток національної культури особистості, висвітлено історичний педагогічний аналіз щодо використання музичного мистецтва, зокрема народної пісні у вихованні людини, виділяються питання подальшого дослідження даної проблеми.

Ключові слова: національна культура, мистецька освіта, емоційно-почуттєва сфера, народна пісня.

В статье рассматриваются вопросы влияния искусства на развитие национальной культуры личности, освещается историко-педагогический анализ влияния музыкального искусства, в частности народной песни на воспитание личности, а также вопросы дальнейшего исследования этой проблемы.

Ключевые слова: национальная культура, художественное образование, эмоционально-чувствительная сфера, народная песня.

In the article are considered the national art issues for the development of the individual national culture, clarified the historical pedagogical analysis of the musical art usage and in particular, the folk song for the human education.

Key words: National Culture, Art Education, Emotional-sensual sphere, Folk Song

УДК 378.016:33

І.В. Власюк
м. Вінниця, Україна

ЗНАЧЕННЯ СИТУАТИВНИХ МОДЕЛЕЙ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ДЛЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ

Постановка проблеми. Стан економічного розвитку країни на сьогодні залишає бажати кращого, а економічні зміни, що відбуваються у суспільстві здійснюють прямий вплив на матеріальне благополуччя людей. Відчуваючи економічну нестабільність, намагаючись покращити свій рівень життя та прагнучи до соціальної захищеності, люди все частіше цікавляться подіями та змінами, що відбуваються в економічній сфері, слідкують за нововведеннями, отримуючи інформацію переважно з засобів мас-медіа, яка насичена професійними економічними термінами. Але потрібно розуміти, що знання кількох економічних понять не робить людей фахівцями у цій сфері. Необхідно прикласти значних зусиль, щоб оволодіти ґрунтовними знаннями економічної теорії, зокрема економічних термінів, та постійно прагнути до їх розширення, враховуючи, що мова економістів перебуває у постійному оновленні та збагаченні новими поняттями. Водночас слід навчитися доцільно використовувати отримання